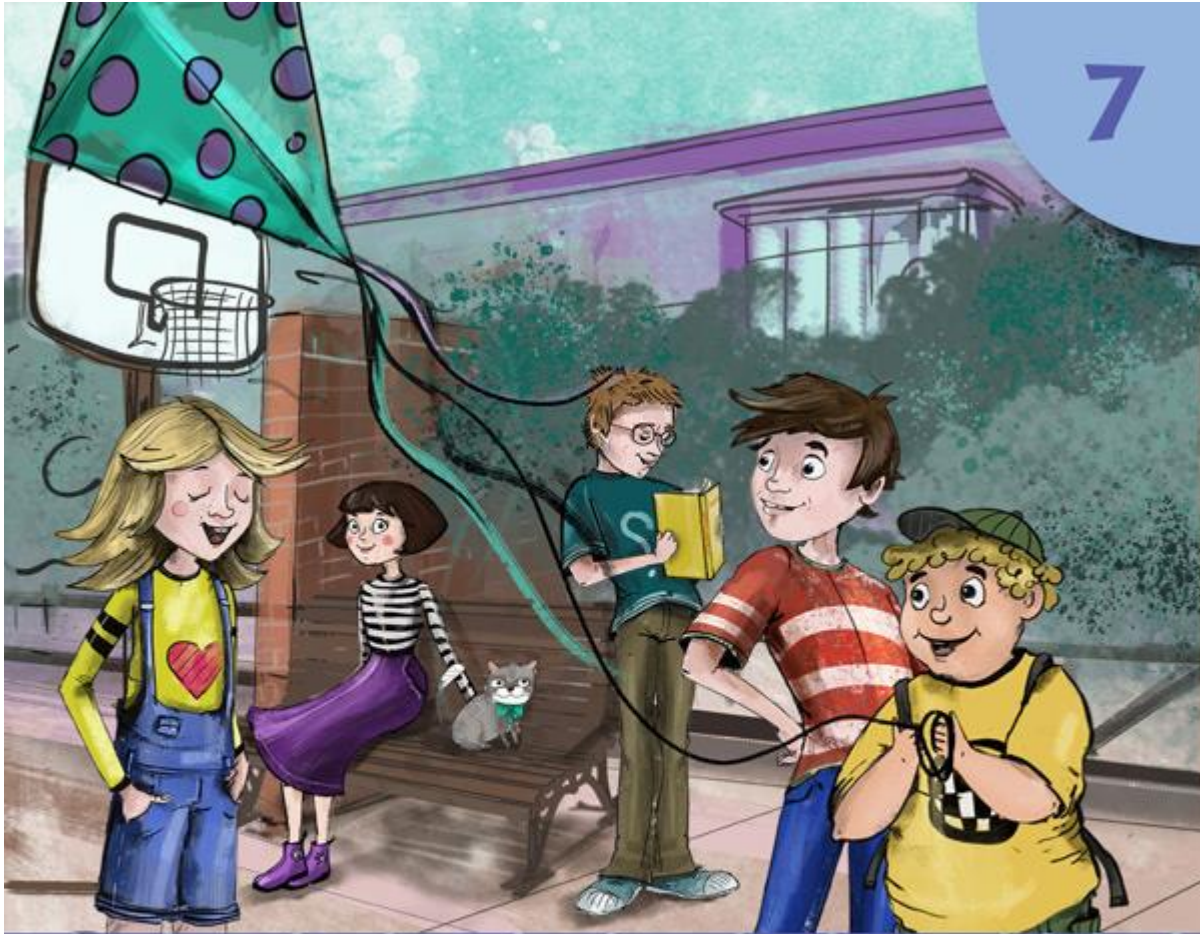

СВЕМИРСКИ ЗМАЈ

УВОД У ИГРЕ ОДРАСЛИХ

СВЕМИРСКИ ЗМАЈ
Душан Ковачевић

ЛИЦА:

Миле Пиле
Уображена Сања
Влаја Научник
Мића Понављач
Чичица
Милиционер
Кондуктер
Чувар
Мачка
Новинар
Путник
Судија
Ветар
Дама
Старац
Сељак
Деца

I

ЕВО, КАКО ЈЕ ТО БИЛО

(Једно велико двориште у једном малом граду или један мали град - у једном великом дворишту: кровови кућица су у висини дечијих глава. Дрвена ограда је нешто већа и много значајнија. Дрвена ограда је „Дневнику који се уносе важни догађаји из живота. На пример: „Сања воли Милета Пилета.“ „Мића је понављао са одличним успехом.“ У дну дворишта-града је гранато дрво. За највишу грану закачио се један облак. Десно од дрвета је шупа. Миле Пиле је наслонио главу на дрво. Жмури, а кришом гледа.)

Миле Пиле: Један, два, три, четири, девет, десет, једанаест, дванаест, двадесет...

(Негде, изван сцене, зачу се пискави глас девојчице: „Може!“ Истог тренутка, као и увек кад се викне „може“, неколико малишана је постало несигурно у своја склоништа; претрчавају сцену и сакривају се на нова, скровитија места. И Уображена Сања је пронашла бољи заклон: чучнула је иза шупе. Миле Пиле је скинуо шпијунске шаке са очију.)

Миле Пиле: Ево, овако је то било:
Сања је викнула - може!
Неколико клинаца се сакрило
И ја сам пошао
Нигде никога
Ево, овако је то било:
Приметио сам је
Покрај шупе у башти
Махала ми је

(Уображена Сања му маше, а он је за тренутак неодлучан.)

Миле Пиле: Нигде никога
Ево, овако је то било:
Ја сам је пратио
Тихо по трави
Док су клинци
Дрво пљували
И викали - мој спас!

(Миле Пиле и Уображена Сања одлазе иза оградe.)

Ево, овако је то било:
Сања је села
Забацила главу

УОБРАЖЕНА САЊА:
МИЛЕ ПИЛЕ:

И рекла - нашао си ме
Нашао си ме, Миле Пиле
Нашао си ме Нашао си ме, Миле Пиле...
Ево, овако је то било:
Нигде никога
Само очи јој тамне
И руке опуштене
И усне насмејане
На дохват руке
А нигде никога
Ево, овако је то било:
Пружила ми је руку
И уз осмех поново рекла
Нашао си ме
Нигде никога
Ми сасвим и апсолутно сами
Ево, овако је то било:
Црвенило ме неко облило
И хтео сам
А нисам смео
И нисам смео
Мада сам хтео
И не зна зашто повиках:
Нашао сам те!
А онда сам потрчао
И први дрво дотакао
И од тога дана
Па све до данас
Ја пљунем свако дрво
Које видим!
Ето, тако је то било...

(Уображена Сања је љута: пролази поред Милета Пилета са подигнутим носом. Долази Влаја Научник. Он се врти око Сање. Она га посматра осмехујући се.)

ВЛАЈА НАУЧНИК: Сад ћу ја да тражим. На мене је ред.

(Сви му се смеју. Сања га шутне.)

УОБРАЖЕНА САЊА: Ти никога не би видео, са тим дурбинима на носу.

ВЛАЈА НАУЧНИК: *(снуждено)* Тебе бих видео.

УОБРАЖЕНА САЊА: *(смеје се)* Баш ме брига што би ме видео. Ја сам ти рекла: ако хоћеш да ме нађеш, онда мораш да научиш да свираш гитару... као Миле Пиле. И ако ме не видиш, ја бих те чула.

(Девојчица пружа гитару Влаји Научнику. Дечак ју је безвољно узео.)

ВЛАЈА НАУЧНИК: Много сам тужан и много љут.
Данас, ево, већ стоти пут!
ДЕЦА: А зашто?
ВЛАЈА НАУЧНИК: Ту, покрај мене
Препуна чара
Лежи послушно
Ова гитара
Рођена негде
Пре десет лета
Она познаје све песме света,
Све зна да свира
И то сазнање
Не да ми мира
Носио сам је свуда по свету
Клечао пред њом
Тамо, на Сени,
Покушај једном, бар, само једном
Да ти, мало, свираш на мени!

(Деца му се смеју. Девојчице су отрчале иза ограда. Остају само дечацци. Они ваде кликере из џепова. Играју се. Мића Понављач стоји са стране. Другови га позивају да се и он игра. Дечак мрзовољно одбија.)

ВЛАЈА НАУЧНИК: Мића је зацопан у Сању. Одлепио је. Јеси, јеси!
МИЋА ПОНАВЉАЧ: Е, ти све знаш. Много си ми паметан. Мислиш, ако имаш главу ко буре, да си и најпаметнији!
ВЛАЈА НАУЧНИК: Ти си понављач, немој да причамо о памети.
МИЋА ПОНАВЉАЧ: Шта си рекао, главоња?
ВЛАЈА НАУЧНИК: То што си чуо.
МИЋА ПОНАВЉАЧ: А знаш ли ти зашто сам ја понављао? А? Знаш ли зашто? Је ли?
МИЛЕ ПИЛЕ: Хоћеш да сачекаш Сању! Има ли још неки други разлог?
МИЋА ПОНАВЉАЧ: Слушај, Миле Пиле: Кад те ова рука лупи, Нико неће да те скупи!

(Дечацци настављају са играњем кликера. Миле Пиле седа на сандук и посматра Сању која се пркосно шета.)

МИЋА ПОНАВЉАЧ: Е, Е, Е, то је права девојка:
Висока
Црноока
Лака скока
И порока
Свима нама
Непознатог

(Његови уздаси су тихи и дубоки, као да је на прегледу плућа.)

А, А, А, имала је два другара
Два другара
Два стражара
И чувара
И редара
Као да је принцеза

О, О, О, а ми клинци из улице
Изјелице
И прзнице
Ми волимо та два ока
И плам бока
И струк тока
Реке
Меке
Као Сава

У, У, У, ал' два друга
Њена стара
Нисмо могли
Нисмо смели
Мада смо у машти хтели
Негде да их
Изломимо
Пребијемо
Поломимо
И памети научимо
Како - тако
Ал' до сада
Баш никако

А, А, А, године су пролазиле
Брзо, брже, све трчећи
И одоше два другара
И остаде Сања сама
Висока, црноока
Лепотица без порока
Без грехова и без мана
Маштом мојом насликана

Е, Е, Е, а ова Сања није више
Она добра, лепа, стара
Ова Сања све нас вара
И, да сам ја био паметан

И само мало ваљао
Не бих је чекао
И ову годину понављао
Као магарац

(Са леве стране, путем који се „спушта у долину“, долази један чичица. Уморно се ослања на штап. Кад се мало одмори, упита гледајући децу.)

Чичица: Еј, децо! Ко ће ми од вас рећи где станује баба-Јела? Баба-Јела Поповић, а пре удаје исто Поповић, само... Ма, баба-Јела, тако... мала...
Миле Пиле: Ја знам. Она кућа тамо. Хоћете ли да је зовнем?
Чичица: 'Ајде, голубе.

(Миле Пиле отрча до једне кућице. Чичица завија цигарету.)

Миџа Понављач: Је л' вам баба-Јела неки род?
Чичица: *(смеши се)* Е - род! Није род, али може ускоро бити. Ја сам дошао да је замолим за руку. Решио сам да се женим.
Влаја Научник: Крајње време. Мада, никад није касно ако се човек држи као Ви.
Чичица: Хвала... Хоће ли неко од вас да запали? Изволите.
Миџа Понављач: Ја бих слатко запалио, али се плашим да не добијем...
Чичица: Рак?
Миџа Понављач: Батине. Од пушења човек може, а и не мора, да добије рак - али ја сигурно добијам батине. Зато ми је велико уживање кад не пушим.

(Миле Пиле дотрча. Говори задихано.)

Миле Пиле: Баба-Јела је отпутовала. Отишла је у Врњачку Бању.

(Чичица се замислио. Клима главом.)

Чичица: Значи, ђабе сам превалио оволики пут. Немам среће. Већ 50 година касним. Увек кренем по младу и увек касно стигнем... Тера ме неки баксуз... Имам осећај да ћу остати нежењен. Баш сам баксуз. Велики баксуз.
Миџа Понављач: Ја вам могу помоћи.
Чичица: Ти?
Миџа Понављач: Ја.
Чичица: Ти?
Миџа Понављач: Ја. Моја бака би се удала за вас. А она је најлепша и највреднија бака на свету. Ево, нека кажу Влаја и Миле Пиле: какве колаче прави моја бака?
Влаја, Миле Пиле: Страшне!
Миџа Понављач: А брза је ко зец. Увек ме стигне до капије. И види далеко. Види ме и када се сакријем. А кад она пева, сви гасе транзисторе...
Чичица: Лажеш ти мене? А?

Миџа Понављач: Часна реч! Кад вам кажем. Озбиљан сте човек.
Чичица: Знаш, велико би дело учинио. Задужио би ме, не знаш колико.
Миџа Понављач: Сачекајте ме овде, одох да позовем баку. Одмах се враћам!

(Миџа Понављач отрча. Чичица св задовољно смешка.)

Чичица: Ви сте најбоља деца коју сам икад срео. Ево, узмите ову чоколаду. Понео сам је баба-Јели, али, што кажу, није коме је суђено...

(Он извади и пружи дечацима повећу чоколаду.)

Миле Пиле: А што његова бака прави пите са орасима, јабукама, бундевама, месом, сиром, купусом, спанаћем...

Влаја Научник: Њене торте су најбоље у целом граду.

Чичица: Баш ми је драго. Зваћу вас код нас на ручак и на вечеру!

(Миџа Понављач прескочи ограду и стаде испред чичице.)

Миџа Понављач: Знаш шта: разговарао сам са Баком - она се много обрадовала, али деда неће да чује за тебе!

(Деца се насмејаше и разбежаше. Старац их повитла. После неколико тренутака, са разних страна, појављује се исто друштво. Једу чичицину чоколаду и договарају се шта да раде. Деци је досадно. Седе, клате ногама, зевају... Влаја Научник чита неке новине.)

Миле Пиле: Све смо игре одиграли. Измислили смо и неколико нових - и ништа. Досадно је. Били смо заљубљени у Сању, па и то је досадило. Извини, Сања.

Уображена Сања: Није то била права љубав.

Миџа Понављач: А лето је тек почело. Ко је измислио да се овако дуго не иде у школу? Много је лепше кад школа ради, а ти не идеш у школу. То има смисла.

Влаја Научник: *(завижда)* Ово су људи, а не ми. Ми смо за њих нуле. *(Чита из новина.)* „Три дечака са Хаваја лансирала првог змаја!“ Погледајте како изгледа!

Уображена Сања: Страшно!

Влаја Научник: *(чита)* „Како јавља наш дописник, змај ће доспети до висине од 8.000 метара, што ће бити светски рекорд забележен у Гинисовој књизи...

(Деца се чуде. Влаја скочи са тарабе.)

Влаја Научник: Хоћете ли да их престигнемо? Да направимо најбољег змаја на свету који ће одлетети до Марса?!

(Деца коментаришу његов предлог.)

МИЋА ПОНАВЉАЧ: До Марса? Причаш глупости!
ВЛАЈА НАУЧНИК: Не звао се више Влаја
Направићу таквог змаја
Каквог никад није било
Нит' ће икад више бити
Без мотора и без крила
До Сунца ће долетити!
ДЕЦА: У! До Сунца! И не каже се „долетити“!
Претерујеш, Влајо, и ти!
ВЛАЈА НАУЧНИК: Не звао се више Влаја
Направићу таквог змаја,
Од бамбуса и папира
Одлетеће баш до Марса
И још даље: до свемира!
ДЕЦА: У! Кад се Влаја заинати
Он не бира!
Влаја: Не звао се више Влаја
Ако буде бољег змаја!
Црвенеће, ја вам кажем,
Они клинци са Хаваја!
Ово ћу вам још открити:
Од мене ће бољи бити!
ДЕЦА: У! Ала ти је обећање тешко га је испунити!
ВЛАЈА: *(замислио се)* Мића ће да набави папир. Сања ће донети боје. Миле канап,
а ја - мапу свемира. Морамо брзо радити. На посао! Шта је било, Миле?
МИЛЕ ПИЛЕ: Где да „нађем“ толики канап? Јеси ли ти нормалан?!

(Разговарајући и убеђујући се одлазе између кућица од којих су виши.)

II

И МИ СМО БИЛИ ДЕЦА, АЛИ...

(Долази милиционер. Прекрстио је руке на леђима. Шета и посматра околину. Врти главом и говори за себе.)

МИЛИЦИОНЕР: И ја сам био дете, али ова данашња деца су баш претерала: Немој да претрчаваш улицу, погазиће те нешто, па ће ђаво бити крив, а клинац ми одговори: „Неће бити ђаво крив, него ти - што си ми дозволио да претрчим улицу!“ Е, да сам га ухватио, биле би му уши везане у машину. Овако! И ја сам претрчавао улицу, али онда су кола имала две коњске снаге. Могао си да претрчиш како ти је воља. Овако, наопачке, или овако, на једној нози. Могао си

шта си хтео. Све је било дозвољено. Играли смо фудбал по улицама. Клиса и палије, жмурке, вије... А данас ништа не смеш. Ко то деци данас забрањује...

(Погледа самог себе и слегне раменима. Оде покуњено. Долази кондуктер. Љут је. Прети прстом.)

КОНДУКТЕР:

Кад ми неко каже да нисам био дете, ја бих начисто излетео из униформе и остао бих го, а то нећу. Према томе, хтео сам рећи следеће: кога још једном видим да се качи о трамвај, ухватићу га за нос, и "Нос ће му бити оволики. Зваће га Пинокио! И добиће ногу у ...Ту! Немој да ми се неко смеје! Мени је доста! И ја сам био дете, али знао се неки ред: кад се качиш, онда не сме нико да те види. А шта је ово данас: каче се и бекеље ми се кроз прозор. Је л' лепо кад се ја некоме избекељим? Овако! И овако! Је л' то лепо? Како изгледам: ко кретен... Био сам и ја дете, и ја сам се бекељио, и ја сам се качио, али, ова деца данас се бекеље и каче... и... и...

(Збунио се. Смешка се и одлази. Спорим кораком иде чувар. На његовом штапу су набодена два листа. Осврће се.)

ЧУВАР:

Већ данима се питам како им не досади? Добро, кажем ја себи, и ти си био дете, и ти си обиграо све гране на свим стаблима у граду, али ти онда ниси имао друге забаве: није било биоскопа, није било телевизије, није било свега овога. Било је само - није било. Кажем себи и, овако, тужно помилујем себе по глави: ти си био присиљен да се играш на дрвету. Имам пуно разумевања за себе. Не могу да вам кажем колико је то разумевање! Међутим, ова данашња деца немају ни упола разумевања за мене - колико имам ја. Па мајку му, кад могу да имам ја разумевања, овако стар, што не би могла да имају и деца? То не разумем. Ево, да ме убијеш - то не разумем. И ја сам био дете, али знао се неки ред. Шта је ово данас?

(Одлази, вртећи главом. Одмах, затим, враћају се сва тројица, певајући.)

МИЛИЦИОНЕР,
КОНДУКТЕР И
ЧУВАР:

И ми смо били деца
Али!
Знало се ко је велики
А ко је мали
Шта је ово данас?
Куда ово води?
Зар су исте игре
Остале у моди?
И ми смо деца били
Али!
Како се брзо, брзо
Преко ноћи стари
Али... али... али...

(Одлазе заједно, причајући да деца припремају „грађу“ за „оволиког“ змаја.)

- МИЛИЦИОНЕР: Ја знам, сигуран сам, тај ће змај да направи неки неред у саобраћају. Мораћу да проучим књиге да видим ко има предност: змај или нека друга кола. Благо милиционерима који су раније отишли у пензију. Мене су закачили и ракете и васионски бродови, и ево - свемирски змајеви. Убиће ме наука и техника.
- КОНДУКТЕР: Тај змај ће сигурно да се судари са мојим трамвајем. И ко ће бити крив? Наравно - ја. Како се процењује штета судара змаја и трамваја?
- МИЛИЦИОНЕР: Појма немам.
- ЧУВАР: Кад будем почистио цео парк, змај ће да пролети и пообара суве гране и лишће, а ја ћу да радим преко времена док не умрем на некој клупи. Тог змаја би требало ухапсити чим полети. Сигурно неће имати дозволу за летење. „Немате дозволу? Молим лепо, змај се приводи и хапси!“

(Одлазе договарајући се шта да раде.)

III

ЈА ЗНАМ ШТА САМ

(Деца доносе различите и чудне предмете за изградњу змаја. Нова „игра“ их све више одушевљава. Влаја узима од Миће ретровизор. Гледа га са чуђењем.)

- ВЛАЈА НАУЧНИК: Ја јесам Научник, али шта ће змају ова справа - то стварно не знам?
- МИЋА ПОНАВЉАЧ: Лепше ће да изгледа. Где си видео добра кола без ретровизора?
- ВЛАЈА НАУЧНИК: Од ове шупе направићемо радионицу. Хајде, избаците све непотребне ствари! Идемо, људи, морамо бити први!

(Утрчаше у шупу. Кроз отворена врата излећу две кутије, једна лопта, мердевине и - мачка! Мачка љутито одлази и скаче на сандук. Презриво посматра захукталу децу.)

- МАЧКА: Од оволиких ногу, и још мањих,
Па све до данас, и још даље,
Ја сам била и бићу - мачка,
И ту је тачка!
Ја знам шта сам!
Ја мњаучем, а не гучем.
Ја се мијем, а не бријем.
Истина је,
Никад нећу прежалити,

С мало среће, ја сам могла
И лав бити!
Испод лупе, свака мачка
Јесте само лав играчка.
Али што је неко рек'о:
Шта се може,
Мируј испод своје коже...

(Из шупе излети повећи медвед од крпе. Мачка је сагнула главу да је медвед не би ударио.)

МАЧКА:

Већ месец и десет дана
На мом срцу има рана
Као четврт океана.
Лутала сам од Севера,
До Запада - преко Југа,
А за мном се, као сенка,
Повлачила моја туга...
Ко то тамо пита зашто?
Зар не знате зашто рана?
Па видите, добри људи,
Ја поново немам стана.

(Уздахне најдубље што се може замислити. Тешко је описати њен уздах.)

МАЧКА:

Све је лепо, добро било
Док су сви у школу ишли,
А сад су се распустили
И од моје шупе-стана
Урнебес су направили.
Ко су они? Нека Сања,
Неки Мића, Миле Пиле
И дебели, мали Влаја...
Сад заједно, у мом стану,
Праве неког глупог змаја.
Ова деца у мом стану,
Што намештај мој дирају,
Ова деца, да их питаш:
Ко су? Шта су? То не знају.
Ја знам шта сам, ја сам - леди
Али шта ми све то вреди...

(Мачка револтирано шутне кутију која улети у шупу. Из шупе истрчи Мића; кутијом гађа мачку.)

МИЋА ПОНАВЉАЧ: Шиц! И да те више нисмо видели у близини змајодрома.

(Влаја из шупе износи великог, шареног змаја. Сања придржава дуги, китњасти реп.)

ВЛАЈА НАУЧНИК: Зваћу се и даље Влаја Створио сам правог змаја!

(Миле Пиле доноси мапу космоса. Узима штап и објашњава.)

МИЛЕ ПИЛЕ: Ово је најбоља и најпрецизнија мапа космоса. Двс године је мој деда правио. На њој нема само десетак звезда, јер је папир био мали. Добро су и ове стале... Овако: змаја ћемо прво послати на Месец. Тамо ће се задржати два дана. Кад се одмори, наставиће лет према Јупитеру.

МИЋА ПОНАВЉАЧ: Ја и даље мислим да је паметније ако после Месеца одлети до Плутона. Не знам зашто, али слутим да је Плутон занимљивији.

МИЛЕ ПИЛЕ: Немој да се мешаш у историјски тренутак кад имаш кеца из историје. Даље: ако змај не полети са Јупитера, онда је то најбољи знак да на Јупитеру има деце. Тамо где га буду украли, та је планета и насељена.

МИЋА ПОНАВЉАЧ: Што ће рећи: тамо где има деце, тамо има и одраслих.

ВЛАЈА НАУЧНИК: Да. И обрнуто.

(Влаја котрља огромно клупче канапа. Привезује један крај за „главу змаја“.)

УОБРАЖЕНА САЊА: Аутомобил ради на бензин, бицикл на ноге, а змај на канап. Хоће ли бити довољно тог канапа?

МИЛЕ ПИЛЕ: Хоће. Кад сам куповао, тражио сам од продавца да ми да тачно за три светлосне године. Он ми је рекао: „Нема да бринеш, овде имаш три године и три дана.“ Ова три дана нека се нађу.

(Влаја из џепа извади писмо; отвара га.)

ВЛАЈА НАУЧНИК: Ово сам написао да клинци на Јупитеру знају ко шаље змаја. *(Чита писмо.)*
Здраво, клинци и остали!

Овог змаја од папира
Направио лепи Влаја...

МИЋА ПОНАВЉАЧ: Немој да лежеш децу! Како те није срамота. Ја имам боље писмо. *(Извади и чита писмо.)*

Овог змаја, до делића,
Конструисо лепи Мића...

ВЛАЈА НАУЧНИК: Па, сад не знам, ко је лепши од нас двојице.

Кад погледам, Мићо, тебе,
Лепши сам од самог себе.

(Он ухвати и заврне Мићи руку. Мића се увија, а Влаја и даље говори.)

Лепота ми снажно зрачи,

Све сам лепши

Што сам јачи!

МИЋА ПОНАВЉАЧ: Ево, нека каже Сања ко је лепши од нас двојице. Реци, Сања, молим те!
УОБРАЖЕНА САЊА: Миле Пиле.

(Мачка се заједљиво смешка.)

МАЧКА: У, много је леп!
Има нос ко кос.

МИЛЕ ПИЛЕ: Шиц! Бежи од змаја! Шиц!

МАЧКА: Никад нећу прежалити,
С мало среће, ја сам могла
Најстрашнији тигар бити!
(Она тужно увија реп.)

Људи су страшни. За све слабије од себе имају речи за терање. Мачкама - шиц, псима - шибе, коњима - ђиха... А како терају лава? Никако! Кад виде лава, онда немају реч за терање већ само реч за бежање: Упомоћ! И побегну као без главе. Видеће ова дечурлија каквог ја стрица имам у зоолошком врту.

(Влаја подиже змаја. Са стране, сав задихан, утрчава новинар; слика Влају и змаја.)

НОВИНАР: Тренутак! Хтео бих да ми кажете неколико речи пре полетања змаја. Господине Влајо, деца из Криве улице тврде да ваш змај неће летети ни пет минута. Кажу да...

ВЛАЈА НАУЧНИК: Деца из Криве улице криво су обавештена... А сад вас све молим да се удаљите. Пажња! Полећемо! 10, 9, 8, 7, 6, 5, 4, 3, 2, 1 - 0!

(Сви гледају високо, високо, међутим, змај је одмах пао на земљу, иза ограде. Деца и даље гледају пут неба. Само се мачка смеје.)

ВЛАЈА НАУЧНИК: Кад се пре изгуби из вида?

УОБРАЖЕНА САЊА: Ја се разумем у брзине, али овако нешто још нисам видела?

МИЋА ПОНАВЉАЧ: Нешто ми је чудно. Да није оно тамо?

МИЛЕ ПИЛЕ: Оно је авион. Људи, па змај је пао иза ограде. Нема ветра. Змај „ради“ на ветар.

(Деца покуњено гледају „палог“ змаја. Влаја га подиже.)

ВЛАЈА НАУЧНИК: Десило се да осване
Пре свитања и пре зора.
Десило се изненада
Десило се све што мора!

(Деца прихватају Влајину „забринуту песму“.)

ДЕЦА: Десило се док је зима
Које код нас увек има

Да напада снег до неба
Да забели зелен-шуму
Пешак-реку и зрак-птице
Десило се да снег веје
Беле звезде - пахуљице
Десило се испод снега
Да провире два-три бора
Десило се пре пролећа
Десило се све што мора!
Али данас десило се
Што никада није било:
Змај је пао као птица
Кад повреди једно крило
Неће горе баш ни метар
Нема воље, снаге нема
Украо је неко ветар!
Дешавања разумемо
Јасна су нам као зора
Али ово дешавање
Десити се баш не мора!

(Мачка им показује шапом новинара који их задовољно, са осмехом, поново слика. Деца га, галамећи, отерају.)

ВЛАЈА НАУЧНИК: Он није новинар, он је шпијун оне деце из Криве улице. Људи, где је ветар?

(Миле Пиле овлажи прст; подиже га у ваздух.)

МИЛЕ ПИЛЕ: Ни дашка. А јутрос је дувао као луд. Где је ветар?

(Између кућица долази Путник: снажан човек, са разним обележјима белосветске луталице. Путник за собом вуче авиоједромобил. То је право чудо: у основи је чамац који има авионска крила и повеће једро. По земљи се креће на четири мала точка. Са авиоједромобилом може да се лети, вози и једри. Значи, ако човек има повољан ветар, може да бира како ће да путује. Нема препрека за ову генијалну праву... Путник пева као што изгледа: из баса.)

ПУТНИК: Десила се једна песма
Испевана усред гора
Десило се путовање
Нешто смеха
Једна сета, пред крај лета
Десило се све што мора!
Десила се из излета
Два детета и две бриге
Десило се занесеном

Да изгуби туђе књиге
Десило се много тога
Дешавања сва разумем
Ал' да неко здипи ветар
Да украде такву силу
Не звао се више Петар
Да објасним то не умам!

(Сви су опколили Путника. Човек брише чело и показује према хоризонту.)

ПУТНИК: Од оних планина вучем мој авиоједромобил. Видите, он може да лети, да плови и да се креће по путу. Наравно, кад ме прати ветар. Кад има ветра.

МИЋА ПОНАВЉАЧ: Ви мислите да је неко украо ветар?

ПУТНИК: Дете, дете, баш си дете! Па, где је? Већ тридесет година путујем и никада ми се није десило да вучем ову моју возилицу, једрилицу, летилицу. И подморницу, ако треба: једро остане на површини, а ја јурим испод воде. Све, наравно, кад има ветра... Где би могао да буде? Неко га је украо.

УОБРАЖЕНА САЊА: У мојој улици живи Срећко

По занимању је тапетар
Можда је опет остао без пара
Па је почео да пресвлачи ветар - на метар?

ПУТНИК: Било би могуће да је изводљиво. Негде је боље сакривен. Само, где? Нисам паметан. Лепо нисам паметан.

МИЛЕ ПИЛЕ: Моја комшиница дебела Мица
Која ми редовно извлачи уши
Сакрила је ветар у својој шупи
Да јој он тамо веш суши!

ПУТНИК: Као оптужба, добро је, али као истина, мало вреди. Бојим се да је реч о завери. Њега је неко отео и сад ће од мене да тражи паре. Сви да знају да је ветар мени најпотребнији.

МИЋА ПОНАВЉАЧ: Мој пријатељ понављач Аца
Одувек је имао бриге
И проблеме, кад чита,
Да преврће странице књиге.
Није лепо што га пријатељ тужи
Али, можда је он узео ветар
Да му - служи?
Никад се не зна?

(Наилази Чувар. Сав је званичан. Маше штапом, наређујући.)

ЧУВАР: Ја молим децу и Путника,
И ону мачку што тамо дрема,
Да одмах напустите двориште ово –
Овде се ускоро суђење спрема.
Изволите, изађите!

IV

**СУЂЕЊЕ ИЛИ КАД БИХ ЗНАО ДА САМ ВЕТАР УХВАТИО
НАЈСРЕЋНИЈИ ЈА БИХ БИО**

(Чувар истерује све. Деца и Путник се буне, али је Чувар упоран.)

ПУТНИК: А коме се суди?

ЧУВАР: Једном безобразном, невоспитаном, тврдоглавом и напуштеном Ветру. Грађани су га тужили и ја сам га, после велике муке, можда и ухватио. Просто нисам паметан, да ли је ухапшен или није. Ово ми је био најтежи задатак у каријери чувара парка. Рекли су ми да су све природне појаве под мојом контролом и одговорношћу. И зато:

Кад бих знао

Да сам Ветар ухватио

Најсрећнији ја бих био!

ПУТНИК: Ово први пут чујем, да неко суди Ветру. Путујем већ тридесет година са мојим авиоједромобилом, али овако ништа нисам видео, чуо ни срео. Невероватно!

ЧУВАР: Молим дозволу за ово чудо? Прошао си кроз парк са овим... Дозволу?

ПУТНИК: Немам. Ја се крећем куда ме је воља. Дозвола се издаје за дозвољене путеве. Ја путујем, идем где ми се хоће.

(Чувар вади мали блок. Уписује у њега.)

ЧУВАР: Путник, дана тог и тог, није имао дозволу за вожење, летење и чамчење. Ово - чамчење, има посебно да те кошта. Чамчио си по парку! А сад, напоље!

ВЛАЈА НАУЧНИК: И ми ћемо доћи на суђење!

ЧУВАР: Ја вас нисам замолио да дођете, већ да одете. Будите љубазни, изволите, изађите!

(Сви одлазе, гласно се бунећи. Односе и змаја. Чувар остаје сам. Он доноси сто за судију, велико звонце и једну књигу. Уноси и две столице за сведоке. Док ради, збуњено пева.)

ЧУВАР: Хватао сам у животу
Сто лопова овог света,
Чак сам двапут ухватио,
Два лопова са планета
Мени сасвим непознатих.
Бржи сам од самог тигра,
Окретан сам као чигра,

Али док сам Ветар вијо
На самрти ја сам био;
Тако сам се уморио.

(На „судску сцену“ истрчи дечак, чија коса и одело имају праменове ветра. Дечак се игра око Чуvara. Чувар покушава да га ухвати, али му Ветар лако измиче и бежи.)

И најгоре, после свега,
Још ме ноћу бриге муче:
Не знам шта сам урадио.
Да ли сам га ухватио?

(Малаксало седа на столицу. Ветар долази; седне на место оптуженог. Чувар га испод ока гледа. Појављује се намргођени судија. Чувар и Ветар устају. Судија узме звоно и звони...)

СУДИЈА: Седите... Пардон, нека Ветар устане... Име и презиме оптуженог?
ВЕТАР: Ветар Ветровић. Кад сам био мали, звали су ме Поветарац.
СУДИЈА: Имена оца и мајке?
ВЕТАР: Мајка Јела, отац Бор.
СУДИЈА: Место рођења?
ВЕТАР: Златибор.
СУДИЈА: Оптужени, прочитаћу вам неколико тужби наших грађана. Дакле овако...
(Чита из прве пријаве.)
„Поштовани друже Судија!
Ветар ми је пре два дана
Поплашио веш са сунца,
И разбио плави бокал
Добијен од драгог чике,
Плави бокал, успомену,
Сав од чешке керамике.“
...Пише Мира из предграђа,
Колонија крај фабрике,
Број 2/а, звоно не ради!

(Путник и деца вире иза оgrade. Путник, љут, није могао да оћути ову оптужбу. Без питања излази пред судију.)

ПУТНИК: Није истина! Бокал јој је разбила Промаја. Ја молим часни суд да разликује Промају од Ветра. Промаја је вештачки ветар. Као што постоји цвеће од пластике, тако постоји и ветар од отворених прозора. А каква је Промаја, да ли је васпитана или невапитана, то зависи од породице у којој станује. Према томе, да се зна: све што дува није Ветар!

(Судија треска звонце.)

- СУДИЈА: Ко је овај грлати човек?! Ко сте ви, грлати господине?
ПУТНИК: Ја сам највећи живи Путник. Долазим као бранилац Ветра, у име ове деце. Је л' тако, децо?
ДЕЦА: Тако је!!!
СУДИЈА: Тишина! Све ћу вас избацити из суднице... пардон, из дворишта!
ЧУВАР: *(крештаво)* Он, он нема дозволу за летење, вожење и чамчење. Он нема одједном три дозволе! Пардон! Нема четири дозволе. Немаш дозволу ни за подморничење! Рекао си да рониш са тим чудом!
СУДИЈА: *(вришти)* Тишина! Путниче, седи тамо! Говорићеш кад те будем питао, а не - кад се будеш нервирао! Нећу да чујем галаму! Немам ни ја живаца!

(Судија узима другу тужбу. Чита је.)

„Ветар ми је, могу рећи,
Непријатељ од свих већи!
Ја подигнем кров на кући,
И на крову шест оџака,
Пет олука, три антене,
А он дође, часни суде,
Па одува само мене!
Одува ме у беспуће,
Где ја опет немам куће.
Часни суде, верујте ми:
Грађанин сам добар био,
Али, ево, ових дана
Када за реч „ветар“ чујем,
Најежим се, позелиним,
Почео сам и да псујем.“
... Писмо пише фармер Мика,
Сад бескућник из Зворника.

- ПУТНИК: Ја тог Мику познајем одавно. Где год се некеме суди он шаље своју тужбу надајући се да ће добити нешто пара... Он је професионална тужибаба!
СУДИЈА: Тишина! Сад нека уђу они који су највише оштећени.

(Сва устрептала, улази „дама“ у годинама. Она потрчи према Ветру. Хоће да га удари кишобраном али је Ветар облети, окренувши је неколико пута.)

- ДАМА: Имала сам нов, фантастично диван шешир. Имао је овако: велики жути обод са црвеним туфницама и модром траком, која се на сунцу пресијавала у љубичасто, а на месечини у лила. На самом врху су се налазиле две роде, са раширеним крилима. Једна је стајала на једној ноzi, овако, а друга није стајала, већ је као - летела, овако... Опростите, не могу да летим, па да вам то боље покажем. Сви су се окретали за мном. Цео град је причао о мени, причајући о моме шеширу. Куда бих ја прошла са мојим родама...
ПУТНИК: Не би остала ни једна жаба!
ДАМА: Ију! Срам вас било! Куда бих ја прошла, чули би се само уздаси... Овако: ах!

ах! ах! А онда, једнога дана, леги судија...

СУДИЈА:

(збуњено) Молим вас, без тога „леги“... Молим вас, госпођо, без „леги“.

ДАМА:

Али, мени је речено да на суду морам говорити истину и само истину... И тако, леги судија, наишао је овај Ветар и... *(заплаче се)*... моје роде су одлетеле. Заувек. На југ... И даље... Јужније од југа... Сад ме више нико не примећује. Занемарена сам... Тражим да се строго казни! Строго! Живот ми је упропастио! Идем градом као да ме нема! Леги судија, осудите га доживотно, и да ми врати моје роде на шеширу!

(Одлази сва уплакана. Мачка се тегли на сандуку. Пробудила је Дамина галама.)

МАЧКА:

Јасно ми је кад се људи
Око млека посвађају,
Око сира или миша.
Али, када речи ломе,
Што напољу дува ветар,
Снег промиче, пада киша?
Опростите, ја ћу вама Нешто рећи:
Када ветар пољем брише,
Када киша косо пада,
Најлепше је одмах лећи
Па спавати
И сањати...

(Мачка заспи, а Чувар устаје пипајући косу.)

ЧУВАР:

Ко то тамо сања?

МАЧКА:

Ја.

ЧУВАР:

А шта сањаш?

МАЧКА:

Два-три миша.

ЧУВАР:

А ниси сањала да по мени
Пада киша?

МАЧКА:

Нисам. Не волим кишу.

СУДИЈА:

Следећи!

(Улази живахан, нервозан старац; држи кишобран, који је сав искривљен, поцепан...)

СТАРАЦ:

Часни суде, је л' ово кишобран? Погледајте, молим вас!

СУДИЈА:

Јесте.

СТАРАЦ:

Је л' поломљен и покидан?

СУДИЈА:

Јесте.

СТАРАЦ:

И не вреди ни по паре?

СУДИЈА:

Не.

СТАРАЦ:

Питајте ме да ли сам љут!

СУДИЈА:

Питам вас?

СТАРАЦ: Дрхтим као врбов прут!
ПУТНИК: Господине судија. Ја познајем Ветар већ тридесет година. Он нема снагу за рушење, ломљење, обарање. Он је дете-Ветар... Нема бољег Ветра на свету!

СТАРАЦ: Види њега, како прича
Као да сам измислио?
Где си, Ветре, прошлог петка
У осамнаест сати био?

ВЕТАР: Трчао сам изнад поља,
Тамо, негде у Африци.

СТАРАЦ: У Африци? У Африци?!
А да ниси прошлог петка
Био код нас у улици?

(Наглавачке улази млађи човек. Такве људе, у „неким“ крајевима, још увек називају сељацима.)

СЕЉАК: Дакле, прошлог петка сам ја...
СУДИЈА: Седи тамо! Како то улазиш!
СЕЉАК: Видео сам га...
СУДИЈА: Ни речи!
ЧУВАР: *(тужно)* Шта се ово са мнош збива?
Није, ваљда, да ја немам
Више дара за Чуvara?
Сви видели негде Ветар
И свако је са њим био,
А само се ја још питам:
Да ли сам га ухватио?
Већ ми савест не да мира,
У себи се страшно борим,
И дође ми, живота ми!
Самог себе да затворим!

СУДИЈА: *(виче)* Хајде, сад си ти на реду. Само, без галаме! Не подносим галаму! Причај!

(Сељак се попне на столицу и почиње да говори. Труди се да говори што отменије и паметније.)

СЕЉАК: Овако, хтео бих вам рећи,
Овај је ветар - магарећи.
Намерно нећу да пазим,
Кад се изразим.
Часни суде, ви добро знате,
Да ми сељаци немамо плате.
Ви радите, па после два-три
Свако од вас кући оде,
А ми, дакле, сељаци
Зависимо од природе.

И овако мала деца знају,
На чега се деле природе:
На разне светлости, на ваздухове
Ветрове и на воде.
Значи, ако даље делимо воде,
Онда имамо ону што пада - киша.
Ону што тече - Нишава покрај Ниша.
Ону што расте, полако, натенане,
Може да се види - из сваке фонтане...

Судија:

Молим вас, реците зашто сте дошли. Ово није учионица и час из водовода!
Забранићу вам да говорите! Која је ваша тужба?! Реците, али без галаме!

СЕЉАК:

Дакле, молим вас, извините,
Немојте да се љутите.
Ја вас изузетно поштујем
И изнад свега ценим.
Признајем, одмах признајем,
Мало сам дужи био.
Дошао сам, овако, да се жалим,
јер је Ветар поново
Моје страшило оборио.
И, као што се деле воде,
Тако се деле и све 'тице:
На ходалице и летилице.
У ходалице спадају: Ђурке,
Гуске, петлови, паткови,
И да не набрајам више,
А у летилице: чавке и орлови.
Сви знамо одакле су „врани гаврани“
Полетели,
Али, ја знам и где су - слетели:
На моју њиву, часни суде!
Да ми све живо поједу!
Зато сам свратио, да рекнем
Ветру реч-две.
Слушај, Ветре: сад те упозоравам
И последњи пут молим,
Немој да се качиш о моју њиву!
Лепо ти говорим!
Јер, витлаћу те док сам жив.
Немој после, дакле,
Да ти ђаво буде крив.
Ово нека ти је последње било,
Да си рушио моје страшило!
Кад мени падне поноћ на очи,
И кад ми живац нагло скочи...

- СУДИЈА: Напоље! Напоље! Е, овај је стварно чудо од човека! Одавно нисам видео овако досадно створење.
- СЕЉАК: *(отрчи)* Довиђења! Довиђења!
- (Улазе Влаја Научник и Уображена Сања. Носе змаја. Чувар се клања Судији, представљајући их.)*
- ЧУВАР: Стигла је одбрана, поштовани суде.
- ВЛАЈА НАУЧНИК: У име деце овога града, молимо вас да се не суди дечаку - Ветру. Како може да буде лош један Ветар висок метар. А ови грађани вам досађују сваки дан. Заборавили су каква је добра учинио Ветар. Ветар доноси чист ваздух, помаже биљкама да расту, а птицама да лете...
- УОБРАЖЕНА
САЊА: Дрвеће целог света
Ради фискултуру
Уз помоћ Ветра!
- СУДИЈА: Све знам. Има ли шта да каже оптужени?
- ВЕТАР: Прво, ја нисам крив за ово што људи причају. Нисам крив, као што није крива ни моја сестра Киша, кад неко покисне. Не може и сува глава и заливена поља. Још нешто: Ви мене можете осудити, али ме не можете и затворити. Ево, нека каже Чувар - да ли ме је ухватио?
- ЧУВАР: Ала си ме намучио...
- ВЕТАР: Ја сам овде, само зато, да Чувар не би изгубио посао. Њему је речено да ме ухвати и ја сам на то пристао... Ако ме осудите, остаћу, јер ми је овај Чувар много симпатичан. А има и четворо деце, која не могу да живе без његове плате.
- (Чувар вади марамницу и брише очи... Судија се чешка по глави.)*
- СУДИЈА: Идем да се повучем и да донесем пресуду... Тежак случај.
- ПУТНИК: Водите рачуна да овај Ветар очекују житна поља у Русији, пролеће у Јанану, јесење лишће у Паризу, људи који желе спас од врућина, продавци балона, једрилице са Атлантика, птице селице из Обедске баре, ветрењаче у Шпанији...
- ВЛАЈА НАУЧНИК: Наш свемирски змај.
- ПУТНИК: И мој авиоједромобил!
- СУДИЈА: *(зачепи уши)* Што нисам студирао музику, да слушам како људи певају и свирају.
- (Он излази, жалећи самог себе, а Чувар и даље покуњено гледа у земљу.)*
- ЧУВАР: Никад се овако јадио и бедно
Нисам осећао,
Мој углед је у мојим очима пао.
Не знам да ли ће ускоро
Нови задатак наићи
И да ли ћу икад више
Срушени углед дићи?

(Мачка се пробудила. Тегли се.)

МАЧКА: Када ће овај циркус да се заврши. Нисам окречила шупу, нисам спремила зимницу, нисам унела пећ... Ех, а читала сам, писао је један мачак научник, да горе, међу звездама, има једна Мачја Планета. Тамо сви раде за мачке. А оне се само удешавају и само учествују на изборима лепоте. Ја бих била мис свемира. Ех, да уместо шапа, имам крила, да одлетим пут свемира, најсрећнија ја бих била.

(Улази Судија. Сви устају.)

СУДИЈА: Мојом једногласном одлуком Ветар се ослобађа оптужби! Грађани се моле да не долазе овамо и да се не жале на природне појаве. Ако им је досадно, нека иду у биоскоп, нека се картају, жене, удају, нека иду на излет! Нећу више да чујем како неко тужи природу! Ја сам судија за људе! Слободан си, момче!

(Сви га поздраве узвицима. Чувар, сав срећан, износи столице и сто... У дворишту су остала деца, Ветар и Путник. Влаја је загрлио Ветар; прича му.)

ВЛАЈА НАУЧНИК: Желимо да наш змај одлети до најдаљих звезда. Хоћемо, пре одраслих, да сазнамо има ли још негде деце? Мораш нам помоћи. Уложили смо све у овог змаја. Добро је направљен.

ВЕТАР: Ко ће да лети на змају? Ко ће бити змајонаут? Не може змај сам у свемир.

ВЛАЈА НАУЧНИК: Нико... Ми морамо у школу. Како би оправдали толике светлосне часове? Неће нико летети.

ВЕТАР: Онда не може. Мора неко да лети. Жао ми је, али на тако дугом и тешком путу свака свемирска летилица мора имати бар једног члана посаде. То пише у Закону за упознавање планета и звезда. Не смем да дувам против свемирског Закона, поново ћу на суд.

(Деца су се замислила; шетају са прислоњеним кажипрстом на челу... Чувар долази по последњу столицу.)

ЧУВАР: Идеш ли ти у школу?

ВЕТАР: Идем.

ЧУВАР: А у који разред?

ВЕТАР: 35. Наша школа дуго траје.

ЧУВАР: А ко ти је учитељ из лепог понашања?

ВЕТАР: Учитељица је - Олуја, а учитељ - Оркан.

ЧУВАР: Онда си ти, брате, злато од Ветра. Хајде, па да се више не виђамо по суђењима. Много си ме намучио, мада си добар био. Довиђења.

(Чувар одлази вртећи главом.)

ПУТНИК: Децо, жао ми је, али ја морам да кренем. Журим. Чека ме стотину послова по целом свету. Ја водим бригу о чистоћи река, мора, планина и гора. Трудим се колико могу. *(Он седне у своје чудно возило.)* Хајде, Ветре, помози ми да кренем. Задубај! Децо, довиђења!

(Ветар трчи неколико кругова око путника. Авиоједромобил се покреће и одлази према „хоризонту“. Деца машу путнику... Ветар се враћа задовољан одуваним послом.)

ВЕТАР: И ја ускоро крећем на пут. Да ли сте одлучили ко ће да лети? Господо, одлучите!

МИЋА
ПОНАВЉАЧ: Сетио сам се: нека лети Мачка! Зашто да не? Летели су пси, мишеви... Нека сад полети и прва Мачка.

МАЧКА: У! Много си ми паметан! Нека лети твоја луда глава!

ДЕЦА: Нека лети!!!

МАЧКА: Кад боље размислим, није то лош предлог. Шта ћу ја овде? Деца ме витлају, керови ме вуку за реп, мишеви ми се смеју иза леђа? Храна је све гора. Какав је то живот? Умало да кажем - пасји. То је мачји живот. Ми смо најугроженија бића. Идем! Хоћу да летим! Хоћу да видим неке друге планете! Идем!

(Влаја за змаја причврсти малу столицу, исту онакву какве су на рингишпилима. Мачка се удобно намести. Везује сигурносни појас.)

ВЕТАР: Који правац желите?

МИЛЕ ПИЛЕ: Према Јупитеру!

ВЕТАР: То реците Мачки. Ја ћу змаја да „изведем“ из Земљине теже, а даље она одлучује.

ВЛАЈА НАУЧНИК: Молим те, правац Јупитер.

МАЧКА: *(осмехује се)* Само ви мене пустите, знам је где ћу: правац Мачја Планета! Пресећићу канап и одлетећу где ја хоћу. Доста сте ви мени наређивали... Може!

МИЋА
ПОНАВЉАЧ: Молимо све беспослене да напусте Змајодрум.

(Дотрчи новинар. Блицем осветљава змаја и мачку... Сунце, на хоризонту, залази. Њега одмах замењује месец. Зачу се снажно дубање ветра и глас из мегатфона.)

ГЛАС: Пажња! Пажња! За који тренутак полеће први свемирски змај са посадом Мачком! Молимо све да се склоне из змајевог круга... 10, 9, 8, 7, 6, 5, 4, 3, 2, 1 - 0!

(Још јаче задуба Ветар. Блиц фото-апарата непрестано сева, тако да се добијају „успорени“ кадрови лета. Змај се полако диже. Мачка маше из

корпе. И док су деца одмахивала, Мачка пресече канап. Змај се нагло подиже и несташе пут свемира и звезда. Пратећи лет „одбеглог змаја“ и слушајући смех Мачке, деца запеваше „опроштајну песму“.)

ДЕЦА: Полети даље од свих балона
Даље од птица и авиона
Лети далеко, до краја света
и слети тамо пре ракета!
Поздрави људе које видиш
И немој деце да се стидиш
Оваквог змаја није било
И никад више неће бити
Тешко га је и немогуће
Још једном истог направити!

МАЧКА: Довиђења! Довиђења!
И хвала вам, децо драга
Ово чудо дивно лети
Видимо се једног дана
На Мачјој планети!
Довиђења! Довиђења!
Овај дан је диван дан
Дан новог рођења!
Довиђења! Довиђења!

ДЕЦА: Полети даље од свих балона
Даље од птица и авиона
Лети далеко, до краја света
И слети негде пре ракета!!!

(Уз песму деце из великог дворишта у једном малом граду, змај се винуо према звездама и несташе носећи змајонаута - Мачку.)

ЗАВЕСА ИЛИ ОБЛАК

Београд, 1973.